

ASMENŲ SU NEGALIA PADĖTIS TRAKŲ RAJONE

2025-11-28

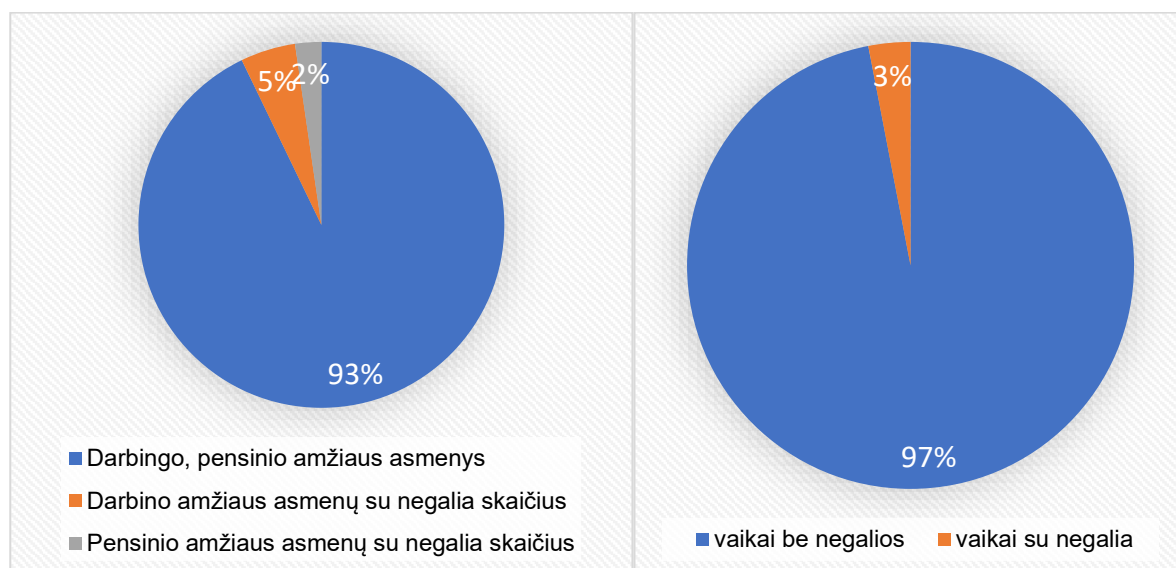
1. Statistinė situacijos duomenų analizė

Remiantis Lietuvos Respublikos oficialiosios statistikos portalo ir Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (toliau – Sodra) bei Socialinių paslaugų priežiūros departamento prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (toliau – SPPD) duomenimis, kuriuos 2025 m. pradžioje skelbė Socialinės apsaugos ir darbo ministerija¹ Trakų rajone gyventojų skaičius 2024 m. pabaigoje buvo – 34 863, iš kurių 28 816 sudarė darbingo, pensinio amžiaus asmenys ir 6 047 vaikai.

1 lentelė. Gyventojų skaičius pagal amžiaus grupes ir negalią Trakų rajono savivaldybėje 2024 m. pabaigoje

Gyventojų grupė	Gyventojų skaičius	Iš jų be negalios	Iš jų su negalia
Viso gyventojų Trakų r.	34863	32450	2413
Darbingo amžiaus, pensinio amžiaus asmenys	28816	26592	2224 (1 508 + 716)
Vaikai	6047	5858	189

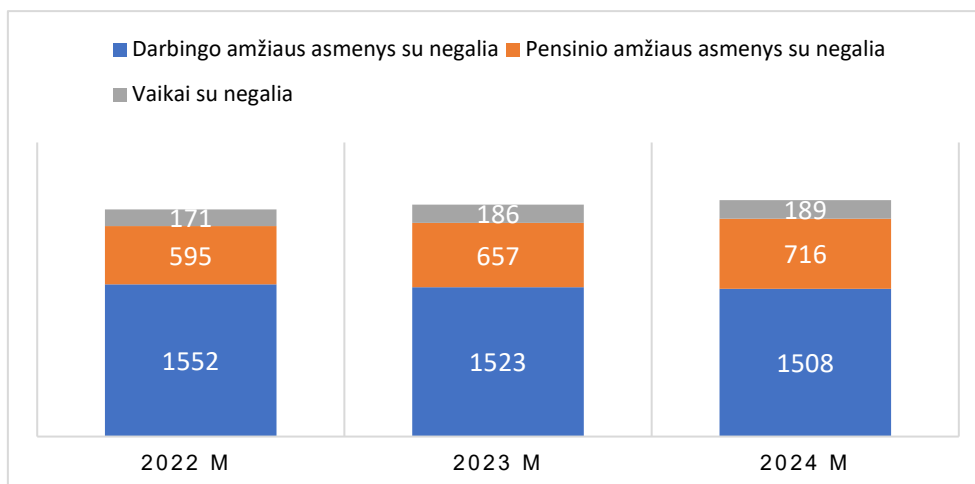
Žemiau pateiktame paveikslėlyje matyti, kokį procentą visų Trakų rajono darbingo, pensinio amžiaus gyventojų sudaro asmenys su negalia ir kokį procentą visų rajono vaikų sudaro vaikai su negalia.

1 pav. Gyventojų pasiskirstymas pagal amžiaus grupes ir negalią Trakų rajono savivaldybėje 2024 m. pabaigoje

¹ [Statistika apie negalią - Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerija](#)

Trakų rajono savivaldybėje (toliau – Savivaldybė) 2022 – 2024 metais oficialiais Sodros ir SPPD duomenimis, asmenų su negalia skaičius, nors ir nežymiai, yra didėjantis. 2022 m. Savivaldybėje gyveno 2318 asmenų su negalia, 2023 m. – 2366 asmenys su negalia, 2024 m. – 2413 asmenų su negalia.

2 pav. Asmenų su negalia skaičiaus dinamika pagal amžiaus grupes Trakų rajono savivaldybėje 2022 – 2024 m.

Savivaldybėje stebimu laikotarpiu dirbančių darbingo amžiaus asmenų su negalia skaičius išlieka daugmaž vienodas, 2022 m. buvo 492 asmenys, 2023 m. – 476, 2024 m. – 493². Bendras darbingo amžiaus asmenų su negalia skaičius visame Trakų rajone rodo mažėjimo tendenciją: 2022 m. tokių asmenų buvo 1552, o 2024 m. – 1508.

2 lentelė. Darbingo amžiaus asmenys su negalia Trakų rajono savivaldybėje 2022 – 2024 m.

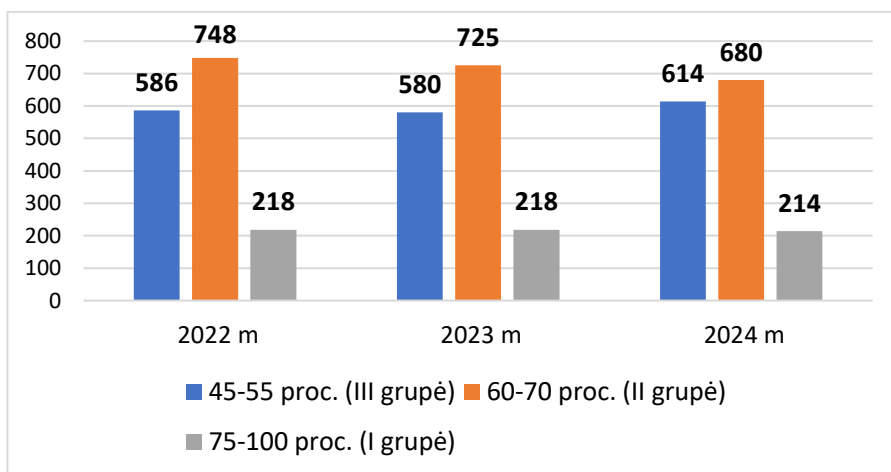
Asmenų grupė	2022 m.	2023 m.	2024 m.
Darbingo amžiaus asmenys su negalia	1552	1523	1508
Dirbantys darbingo amžiaus asmenys su negalia	492	476	493
Nedirbantys darbingo amžiaus asmenys su negalia	1060	1047	1015

² Sodros duomenys.

3 pav. Darbingo amžiaus asmenų su negalia pasiskirstymas pagal dirbančius ir nedirbančius Trakų rajono savivaldybėje 2022 – 2024 m.

Savivaldybėje darbingo amžiaus asmenų su negalia pasiskirstymas pagal darbingumo lygį pasiskirsto netolygiai, mažiausiai rajone yra asmenų turinčių 75-100 proc. netekto darbingumo lygį (I grupę). I grupės invalidumas pagal senąją tvarką iš esmės atitinka nustatomą 75-100 proc. netektą darbingumą. Abu šie lygiai reiškia sunkiausią neįgalumo/darbingumo netekimo laipsnį.

4 pav. Darbinio amžiaus netekto darbingumo, šalpos neįgalumo pensijų ir invalidumo gavėjai Trakų rajono savivaldybėje 2022 – 2024 m.

Bendras slaugos ir priežiūros poreikis stebimu laikotarpiu kasmet auga:

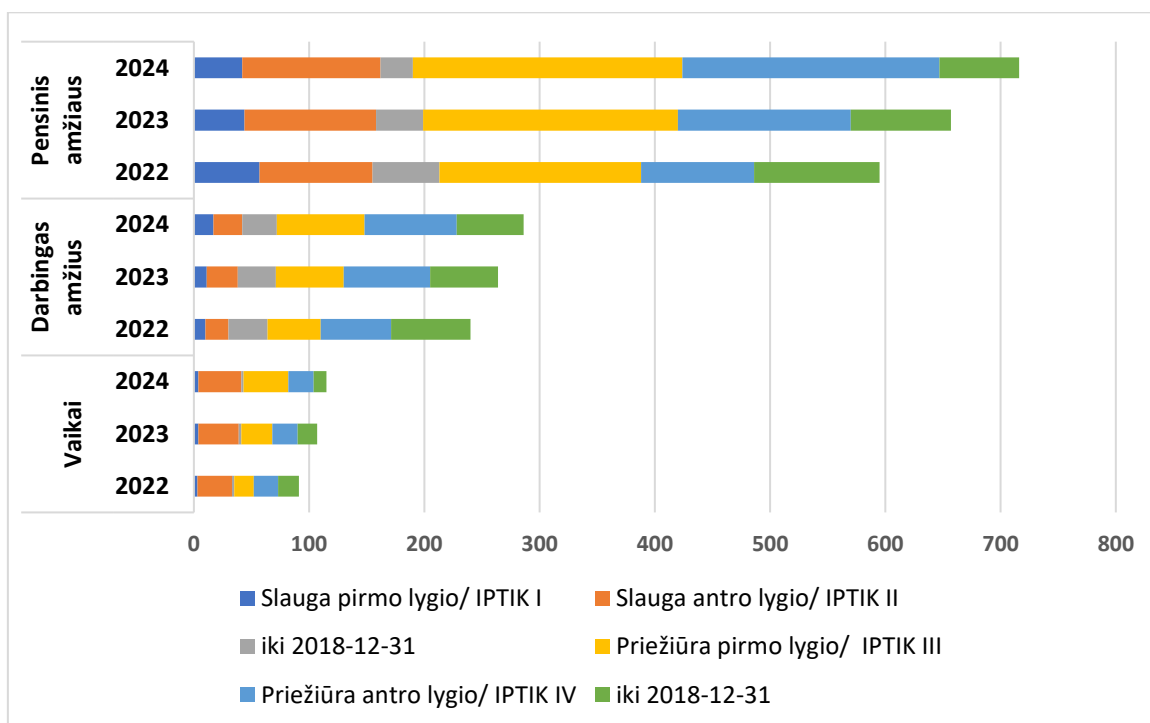
- vaikų grupėje 2022 m. – 91, 2024 m. – 115,
- darbingo amžiaus asmenų 2022 m. – 240, 2024 m. – 286,
- pensinio amžiaus asmenų 2022 m. – 595, 2024 m. – 716.

Pensinio amžiaus grupėje stebimas didžiausias slaugos ir priežiūros poreikis. Tai atspindi visuomenės senėjimo tendencijas ir su tuo susijusį didesnę sveikatos priežiūros ir pagalbos poreikį vyresnio amžiaus asmenims. Atskira kategorija „iki 2018-12-31“ leidžia matyti slaugos ir priežiūros poreikį ankstesniu laikotarpiu, kitaip sakant slaugos išlaidų ir priežiūros (pagalbos) išlaidų tikslines kompensacijas, išmokėtas/paskirtas iki 2018 m. gruodžio 31 d.

3 lentelė. Slaugos ir priežiūros pasiskirstymas pagal lygį, metus ir amžiaus grupes Trakų rajono savivaldybėje 2022 – 2024 m.

Kategorija	Vaikai			Darbingas amžius			Pensinis amžius		
	2022	2023	2024	2022	2023	2024	2022	2023	2024
Sauga pirmo lygio/ IPTIK I	3	4	4	10	11	17	57	44	42
Sauga antro lygio/ IPTIK II	30	35	37	20	27	25	98	114	120
Iki 2018-12-31	2	2	2	34	33	30	58	41	28
viso	35	41	43	64	71	72	213	199	190
Priežiūra pirmo lygio/ IPTIK III	17	27	39	46	59	76	175	221	234
Priežiūra antro lygio/ IPTIK IV	21	22	22	61	75	80	98	150	223
Iki 2018-12-31	18	17	11	69	59	58	109	87	69
viso	56	66	72	176	193	214	382	458	526
viso	91	107	115	240	264	286	595	657	716

Žemiau pateiktame grafike matyti, kad pensinio amžiaus grupėje nustatytas slaugos ar priežiūros poreikis, yra daugiau nei dvigubai didesnis nei kitose amžiaus grupėse.

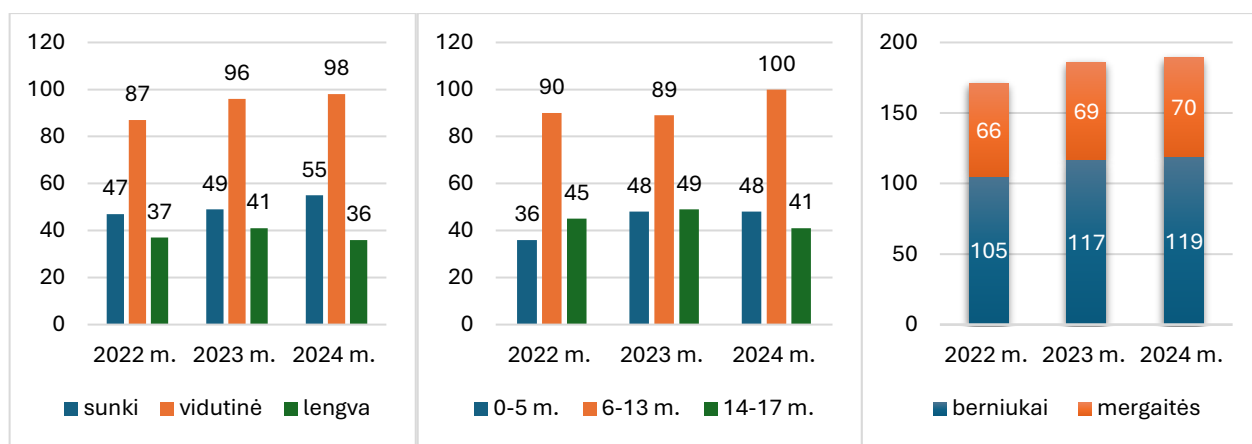

5 pav. Slaugos ir priežiūros lygių pasiskirstymas pagal metus ir amžiaus grupes (įskaitant duomenis iki 2018-12-31) Trakų rajono savivaldybėje 2022 – 2024 m.

Savivaldybėje stebimas nežymus vaikų su negalia skaičiaus didėjimas: 2022 m. – 171 ir 2024 m. – 189), daugiausia vaikų turi vidutinę negalią.

Lyginat vaikų su negalia skaičių pagal amžiaus grupes daugiausiai vaikų su negalia yra 6-13 metų amžiaus grupėje. 2024 m. tokių vaikų viso buvo 100, 0-5 m. amžiaus grupėje buvo 48 vaikai, 14-17 m. amžiaus grupėje – 41 vaikas.

Taip pat stebima kad berniukų su negalia skaičius yra didesnis negu mergaičių su negalia. 2022 m. berniukai su negalia sudarė 61,4 proc. visų vaikų su negalia dalį, 2023 m. – 62,9 proc., 2024 m. – 62,96 proc.

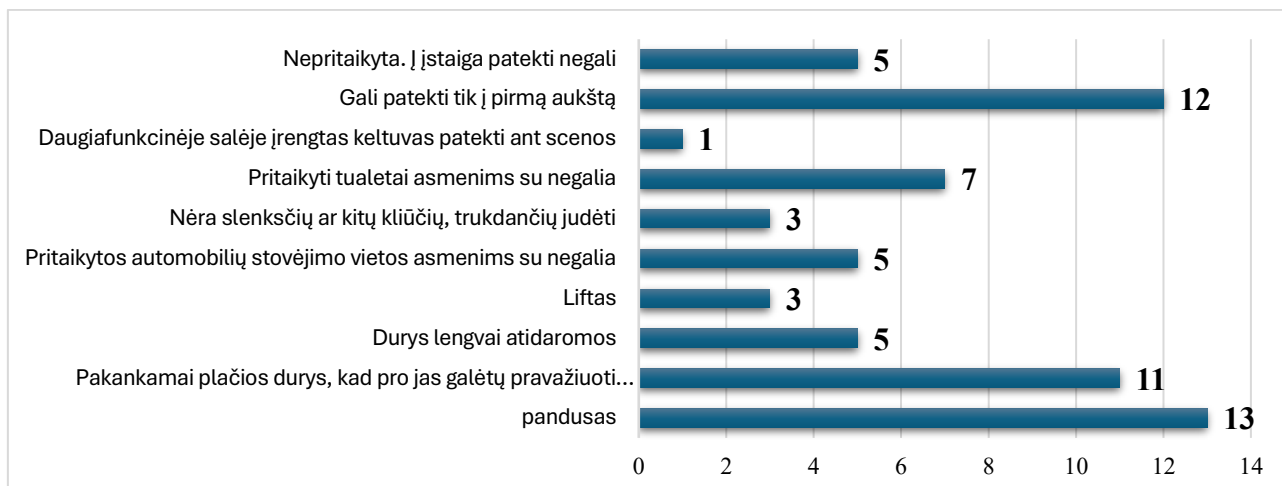

6 pav. Vaikai su negalia Trakų rajono savivaldybėje pagal negalios lygį, pagal amžiaus grupę, pagal lytį 2022 – 2024 m.

2. Švietimas

2025 m. pradžioje buvo atlikta švietimo įstaigų apklausa apie įstaigų pritaikymą asmenims su negalia. Apibendrinant apklausos rezultatus nagrinėtas įstaigų fizinis bei informacinis prieinamumas, teikiama specialistų pagalba, išryškinti esami trūkumai ir pateikti siūlymai, kaip užtikrinti visų mokinių/vaikų, įskaitant turinčius negalią ar specialiuosius ugdymosi poreikius (toliau – SUP) dėl negalios, visapusišką dalyvavimą ugdymo procese ir įsitraukimą į bendruomenės gyvenimą.

Žemiau esančiame grafike, matyti kokius fizinio prieinamumo elementus turi švietimo įstaigos. Net 12 įstaigų nurodė, kad asmuo su judėjimo negalia gali patekti tik į pirmą aukštą, 5 įstaigos nurodė, kad yra nepritaikytos ir asmuo su judėjimo negalia patekti į įstaigą negali. Dažniausiai minimi pritaikymo elementai, kuriuos įstaiga turi: pandusas; pakankamai plačios durys, kad pro jas galėtų pravažiuoti asmuo su vežimėliu. Pritaikytų tualetų ir kitų patalpų (persirengimo kambarių, dušų) trūkumas taip pat dažnai minimas.

7 pav. Fizinio prieinamumo elementai asmenims su judėjimo negalia Trakų rajono švietimo įstaigose.

Dauguma švietimo įstaigų nurodė, kad jos yra nepritaikytos asmenims su regos negalia. Daugiau nei pusė įstaigų turi įrengtas poilsio zonas, kambarį ar pusiau uždara erdvę, skirta pagalbai ir terapijai (pvz., nusiraminiui), pritaikytas mokiniams/vaikams turintiems negalią ar SUP. Vertinant specialistų teikiamą pagalbą, minima, kad trūksta logopedo, psichologo, specialiojo pedagogo ir mokytojo padėjėjo³. Specialistų trūkumą lemia įvairios priežastys, įskaitant specialistų stygių rinkoje, didėjančią SUP mokinių skaičių ir ribotus etatus/finansavimą.

Analizuojant pateiktus duomenis, matyti, kad daugelis ugdymo įstaigų jau ugdo mokinius, turinčius negalią ar SUP dėl negalios, dažniausiai su psichikos ir elgesio sutrikimais, tačiau pasitaiko ir judėjimo, regos, klausos negalių. Tai patvirtina didelį poreikį užtikrinti įtraukujį ugdymą praktiškai.

Penkios Trakų rajono gimnazijos, dalyvaudamos „Tūkstantmečio mokyklos II“ projekte, aktyviai siekia skatinti įtraukujį ugdymą, ypatingą dėmesį skirdamos integracijai ir infrastruktūriniam pritaikymui mokiniams su negalia. Projekto įgyvendinimo metu Lentvario Motiejaus Šimelionio gimnazijoje yra įrengtas multisensorinis kabinetas, kuriame yra mokinių poreikiams pritaikyta grindų danga, LED burbulų vamzdis, pasunkinta antklodė, supama kėdė su masažo funkcija, LED projektorius. Lentvario „Versmės“ gimnazijoje – multisensorinis kambarys su LED burbulų vamzdžiu, pasunkintom antklodėm ir masažo kėde. Taip pat bendrose erdvėse (koridoriuose) įrengti akustiniai foteliai. Šiuo metu yra įrengiamos specialios erdvės klasėse mokiniams turintiems autizmo spektro sutrikimus. Trakų Vytauto Didžiojo gimnazijoje patalpos pritaikytos įtraukiamam ugdymui pagal universalaus dizaino principus – įrengtos dvidešimt klasių bei erdvės koridoriuose sukuriant individualias, grupines, aktyvias, tylos zonas. Henriko Senkevičiaus gimnazijoje numatyta įrengti STEAM gamtos mokslų laboratoriją, sensorinį kambarį, taikant universalaus dizaino principus, įtraukiamam ugdymui

³ [Trakų rajono švietimo įstaigų apklausos rezultatai 2025 m.docx](#)

pritaikyti kabinetus. Šis projektas padeda kurti visiems mokiniams, įskaitant ir turinčius negalią, prieinamas gimnazijų patalpas ir infrastruktūrą bei užtikrinti draugišką mokslo aplinką.

Nepaisant pastangų, analizė atskleidžia išliekančius sisteminius fizinio prieinamumo, personalo ir informacijos trūkumus. Jų sprendimui būtinas nuoseklus, finansiškai užtikrintas ir kompleksinis požiūris nacionaliniu ir savivaldybių lygmenimis, įtraukiant pačias ugdymo įstaigų bendruomenes. Pastatų amžius taip pat reikšmingas veiksnys, darantis įtaką pritaikymo galimybėms ir sąnaudoms.

3. Teikiamos socialinės paslaugos

Tarptautiniai ir nacionaliniai teisės aktai (Jungtinių Tautų neįgaliųjų teisių konvencija, Asmens su negalia teisių apsaugos pagrindų įstatymas ir jį lydintys poįstatyminiai teisės aktai) įpareigoja valstybę užtikrinti asmenų su negalia socialinę įtrauktį. Savivaldybės, vykdydamos joms valstybės priskirtus įpareigojimus žmonių su negalia teisių užtikrinimo ir socialinės įtraukties kontekste, be kitų priemonių, teikia asmenims su negalia socialines paslaugas.

Vertinant 2025 m. duomenis, šiuo metu Savivaldybėje yra teikiamos visos Socialinių paslaugų kataloge⁴, numatytos socialinės paslaugos, priskirtinos teikti šiai asmenų grupei, išskyrus apgyvendinimo apsaugotame būste paslaugą, kurią numatoma pradėti teikti 2026 m. Žemiau pateiktoje lentelėje nurodytos Savivaldybės įstaigos ir jų teikiamos socialinės paslaugos asmenims su negalia.

4 lentelė. Teikiamos socialinės paslaugos Trakų rajone 2025 m.

Prevencinės ir bendrosios soc. paslaugos	Kas teikia paslaugas?
Kompleksinės paslaugos šeimai	Trakų rajono paramos šeimai ir vaikams centras
Informavimas	Trakų rajono paramos šeimai ir vaikams centras Čižiūnų socialinių paslaugų centras Trakų globos ir socialinių paslaugų centras VšĮ Trakų neįgaliųjų užimtumo centras Trakų rajono neįgaliųjų draugija
Konsultavimas	Trakų rajono paramos šeimai ir vaikams centras Čižiūnų socialinių paslaugų centras Trakų globos ir socialinių paslaugų centras VšĮ Trakų neįgaliųjų užimtumo centras Trakų rajono neįgaliųjų draugija
Tarpininkavimas ir atstovavimas	Trakų rajono paramos šeimai ir vaikams centras Čižiūnų socialinių paslaugų centras Trakų globos ir socialinių paslaugų centras VšĮ Trakų neįgaliųjų užimtumo centras Trakų rajono neįgaliųjų draugija

⁴ <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.274453/asr>

Aprūpinimas būtiniausiaiis drabužiais ir avalyne	Trakų rajono paramos šeimai ir vaikams centras Trakų globos ir socialinių paslaugų centras
Transporto paslaugų organizavimas	Trakų rajono paramos šeimai ir vaikams centras Čižiūnų socialinių paslaugų centras Trakų globos ir socialinių paslaugų centras VšĮ Trakų neįgaliųjų užimtumo centras Trakų rajono neįgaliųjų draugija
Asmeninės higienos ir priežiūros paslaugų organizavimas	Trakų rajono paramos šeimai ir vaikams centras Čižiūnų socialinių paslaugų centras Trakų globos ir socialinių paslaugų centras VšĮ Trakų neįgaliųjų užimtumo centras Trakų rajono neįgaliųjų draugija
Specialiosios soc. paslaugos	
Socialinė priežiūra	
Pagalba į namus	Trakų globos ir socialinių paslaugų centras Čižiūnų socialinių paslaugų centras VšĮ „Nuoširdus rūpestis“
Socialinių įgūdžių ugdymas, palaikymas ir (ar) atkūrimas	Trakų rajono paramos šeimai ir vaikams centras VšĮ Trakų neįgaliųjų užimtumo centras Trakų rajono neįgaliųjų draugija
Apgyvendinimas savarankiško gyvenimo namuose	VšĮ Reabilitacijos centras „Naujas gyvenimas“ Čižiūnų socialinių paslaugų centras
Socialinė reabilitacija asmenims su negalia bendruomenėje	VšĮ Trakų neįgaliųjų užimtumo centras Trakų rajono neįgaliųjų draugija VšĮ LASS pietvakarių centras
Psichosocialinė pagalba	Trakų rajono paramos šeimai ir vaikams centras
Vaikų dienos socialinė priežiūra	Lentvario Viešpaties Apreiškimo Švč. M. Marijos parapijos „Carito“ Vaikų dienos centras „Akimirka“ Lietuvos demokratiškumo ugdymo kolegijos filialo Vaikų dienos centras „Navininkai“ Viešosios įstaigos Vaikų laikinosios globos namų „Atsigręžk į vaikus“ filialo Čižiūnų laikinosios globos centro Vaikų dienos centras „Čižiūnai“ Trakų rajono paramos šeimai ir vaikams centro Vaikų dienos centras Vaikų dienos centras „Drauge“
Socialinių dirbtuvių paslauga	VšĮ Trakų neįgaliųjų užimtumo centras
Socialinė globa	
Dienos socialinė globa (integrali pagalba) asmens namuose	Trakų globos ir socialinių paslaugų centras VšĮ „Nuoširdus rūpestis“ VšĮ „Socialinė priežiūra namuose“

Dienos socialinė globa institucijoje	Trakų globos ir socialinių paslaugų centras VšĮ Trakų neįgaliųjų užimtumo centras Čižiūnų socialinių paslaugų centras
Trumpalaikė ir ilgalaikė socialinė globa	Čižiūnų socialinių paslaugų centras VšĮ „Šv. Domininko namai“ VšĮ Onušio palaikomojo gydymo ir slaugos ligoninė Addere Care palaikomojo gydymo ir slaugos ligoninė
Laikino atokvėpio paslauga (teikiama institucijoje darbo valandomis)	Trakų globos ir socialinių paslaugų centras

Teikiamos ir kitos paslaugos, skirtos asmenų su negalia socialinei integracijai užtikrinti:

- Asmeninio asistento⁵ paslaugas teikia VšĮ Trakų neįgaliųjų užimtumo centras ir Trakų globos ir socialinių paslaugų centras;
- Pagalba priimant sprendimus⁶ paslaugas teikia Asmens su negalia teisių apsaugos agentūros specialistė Trakų rajone.

4. Teikiamos paslaugos vaikams su negalia

Siekiant išskirti paslaugas vaikams su negalia, žemiau pateikiama informacija apie tai, kokios socialinės, švietimo ir sveikatos priežiūros paslaugos Savivaldybėje šiuo metu yra teikiamos arba planuojamos teikti artimiausiu metu.

Užtikrinant vaikų su negalia poreikius Savivaldybėje taikomas į vaiko poreikius orientuotas požiūris, siekiant teikti koordinuotą ir (ar) kompleksinę pagalbą.

Dienos socialinė globa – tai svarbi pagalba net tik vaikams, bet ir jų šeimoms, nes suteikia šeimos nariams galimybę dirbti, žinant kad jų vaikais bus pasirūpinta kompetentingų specialistų pagalba. Savivaldybėje esantis Trakų globos ir socialinių paslaugų centras, teikia dienos socialinės globos paslaugas vaikams su negalia tiek jų namuose, tiek institucijoje. Dienos socialinės globos paslaugos institucijoje teikiamos Senųjų Trakų Kęstučio progimnazijos patalpose, kur yra teikiamos įvairios specialistų paslaugos. Jos suteikia galimybę gauti reikiamą pagalbą ir užimtumą po ugdymo proceso, o tėvams siūlo sprendimą – ugdymą ir socialines paslaugas vienoje įstaigoje. Mokiniai, besimokantys tiek naujai įsteigtoje specialiojoje klasėje, tiek kitose mokyklose pagal savo gyvenamąją vietą, gali naudotis šiomis

⁵ Asmeninio asistento pagalbos tikslas – atsižvelgiant į individualius asmens poreikius, suteikti jam individualią pagalbą namuose ir viešojoje aplinkoje (palydinti ir komunikuojant), kuri padėtų jam gyventi bendruomenėje ir integruotis į ją, neleistų izoliuoti jo nuo bendruomenės ir skatintų jo savarankiškumą, būtiną kasdieniame gyvenime.

⁶ Projektas „Perėjimas nuo institucinės globos prie bendruomeninių paslaugų Sostinės regione, Vidurio ir Vakarų Lietuvos regione“. Pagalba priimant sprendimus yra asmeninė ilgalaikė paslauga, kurios metu skiriamas dėmesys atpažinti žmogaus, turinčio intelekto ir (ar) psichosocialinę negalią, poreikius ir norus bei skatinti jį / ją savo valią išreikšti.

teikiamomis paslaugomis. Šiomis paslaugomis siekiama užtikrinti kompleksinę pagalbą, skatinant vaikų su negalia savarankiškumą, socialinius įgūdžius bei integraciją į bendruomenę.

Laikinas atokvėpis – paslauga skirta šeimoms, auginančioms, prižiūrinčioms ir (ar) globojančioms (rūpinančioms) vaikus su negalia. Ši paslauga suteikia galimybę šeimos nariams, nuolat besirūpinantiems vaiku (paslaugos gavėju) derinti asmeninį gyvenimą ir vaiko priežiūrą, globą (rūpinimą) ir (ar) slaugą, suteikiant jiems galimybę kompensuoti šeimos interesus ir poreikius, pailsėti nuo nuolatinės namuose auginamo, prižiūrimo ir (ar) globojamo (rūpinamo) kartu gyvenančio vaiko priežiūros ir (ar) slaugos. Šeimos nariams suteikiama galimybė gauti trumpalaikį poilsį, sutvarkyti asmeninius reikalus ar tiesiog skirti laiko sau. Laikino atokvėpio metu vaikui su negalia užtikrinama jo poreikius atitinkanti priežiūra. Laikino atokvėpio paslaugas teikia Trakų globos ir socialinių paslaugų centras. Paslauga teikiama darbo dienomis.

Asmeninė pagalba – asmeninio asistento individualiai teikiama pagalba vyresniems nei 14-os metų vaikams su negalia siekiama, atsižvelgus į individualius vaiko poreikius, suteikti jam individualią pagalbą namuose ir viešojoje aplinkoje (palydint ir komunikuojant), kuri padėtų jam gyventi bendruomenėje ir integruotis į ją ir skatintų jo savarankiškumą. Asmeninę pagalbą vyresniems nei 14-os metų vaikams Savivaldybėje teikia Trakų neįgaliųjų užimtumo centras.

Asmeninis asistentas, atsižvelgdamas į konkretaus vaiko poreikius, galimybes ir sutartyje nustatytas sąlygas, teikia šią pagalbą – padeda atlikti darbus ir kitas veiklas (darbai ir veiklos atliekamos kartu, bet ne už vaiką), kurių dėl negalios jis negali atlikti savarankiškai; teikia individualią diskretišką pagalbą, susijusia su vaiko higiena; lydi į sveikatos priežiūros, ugdymo ir kitas įstaigas, laisvalaikio praleidimo vietas; teikia individualią pagalbą, siekiant užmegzti bei palaikyti socialinius santykius su aplinka (bendrauti, kalbėti, orientuotis laike ir aplinkoje, ugdytis savivoką ir kt.).

Būsto pritaikymas – būsto ir gyvenamosios aplinkos pertvarkymas, keičiant erdves ir (ar) panaudojant įrangą, taip pat paprastas remontas, atliekant tiesiogiai su būsto pritaikymu vaikams su negalia pagal jų poreikius susijusius statybos darbus. Būsto pritaikymas sudaro sąlygas savarankiškai ir saugiai patekti į būstą, judėti patalpose, aplinkoje bei naudotis būtiniausiais prietaisais buityje.

Trakų rajono gyventojams siūlomos nemokamos **kompleksinės paslaugos šeimai (KOPA)**, finansuojamos Europos Sąjungos. Teikiant kompleksines paslaugas, tokias kaip psichologo konsultacijos, savitarpio pagalbos grupės ar grupinės konsultacijos, didelis dėmesys skiriamas emocinei gerovei ir psichologiniam palaikymui. Šiomis paslaugomis norima padėti šeimoms, auginančioms, prižiūrinčioms ir (ar) globojančioms (rūpinančioms) vaikus su negalia, kurios susiduria su psichologiniais sunkumais. Konsultacijos teikiamos tiek šeimai, tiek pačiam vaikui, siekiant stiprinti šeimų bei vaiko gerovę, pasitikėjimą savimi, bei mažinti jų vienišumo jausmą.

Švietimo pagalba – įgyvendinant projektą „Mokykloje ir už jos ribų koordinuotai teikiamų švietimo pagalbos, socialinių ir sveikatos priežiūros paslaugų modelio įgyvendinimas Trakų rajono savivaldybėje“ NR. 10-056-K-0002 nuo 2025 m. rugsėjo mėnesio teikiama koordinuota pagalba vaikams turintiems specialiųjų ugdymosi poreikių, tame tarpe ir turintiems specialiųjų ugdymosi poreikių dėl negalios. Į projektą įtraukiami vaikai, kuriuos dalyvauti projekte siūlo vaiko gerovės komisija arba švietimo įstaiga. Vaikams teikiamos įvairios paslaugas, įskaitant psichologo, socialinio pedagogo, specialiojo pedagogo, logopedo, ergoterapeuto, kineziterapeuto, psichiatro, laikino atokvėpio, meno terapijos paslaugas, dalis paslaugų yra mobilios, taip didinant paslaugų prieinamumą ir kokybę.

Ankstyvoji rehabilitacija – tai specialistų komandos teikiamos ambulatorinės ir (ar) stacionarinės asmens sveikatos priežiūros paslaugos, užtikrinančios ankstyvą vaikų raidos sutrikimų nustatymą, ankstyvą kompleksinę pagalbą raidos sutrikimų ar jų rizikos veiksnių turintiems vaikams, jų tėvams ar kitiems vaiko atstovams pagal įstatymą. Šios paslaugos Trakų rajone planuojamos pradėti teikti nuo 2027 m. pradžios.

5. Deinstitutionalizacijos procesas dėl bendruomeninių paslaugų plėtros ir perėjimo prie jų asmenims su intelekto negalia

Remiantis Higienos instituto duomenimis⁷, Trakų rajono savivaldybėje registruoti 140 asmenų, kuriems priskirtos diagnozės F20-F29, dėl kurių dažniausiai yra nustatoma psichikos negalia. 62 asmenims priskirtos diagnozės F70-F79, dėl kurių dažniausiai nustatoma intelekto negalia. Remiantis šiais duomenimis, teigtina, jog asmenų, turinčių psichikos ir (ar) intelekto negalią, Trakų rajono savivaldybėje registruota 202.

Trakų rajono savivaldybėje I-ame deinstitutionalizacijos proceso etape **yra įsteigti 1 grupinio gyvenimo namai Lentvaryje**. Pasiekus I-ojo ir II-ojo deinstitutionalizacijos proceso etapo rodiklius, savivaldybėje iš viso veiks 2 grupinio gyvenimo namai bei bus pradėta teikti apsaugoto būsto paslauga planuojamuose įsigyti būstuose.

6. Bazinis paslaugų šeimai paketas

Bazinis paslaugų šeimai paketas – tai šeimai teikiamų psichosocialinių, socialinių įgūdžių ugdymo ir palaikymo, vaikų priežiūros ir ugdymo, sveikatos, švietimo, sociokultūrinių paslaugų, užtikrinančių būtinają pagalbą, skirtą šeimos gebėjimams savarankiškai spręsti išylančias problemas stiprinti ir sudaryti galimybes kurti saugią, sveiką ir darnią aplinką savo šeimoje, rinkinys.

⁷ Statistiškai apskaičiuojant kiekvienoje savivaldybėje gyvenančius darbingo amžiaus intelekto ir (ar) psichikos negalią turinčius asmenis, remiamasi Higienos instituto duomenimis, kurie preliminariai leidžia įvertinti, kiek kiekvienoje savivaldybėje gyvena tikslinės grupės asmenų. Svarbu pažymėti, kad iš Higienos instituto statistikoje pateikiamų skaičių yra atimami SGN gyvenantys asmenys, todėl tai leidžia apytiksliai įvertinti, kiek kiekvienoje savivaldybėje (bendruomenėje) gyvena tikslinės grupės asmenų. Tai, savo ruožtu, leidžia apskaičiuoti, kiek tikslinės grupės asmenų naudojami socialinėmis paslaugomis.

Bazinio paslaugų šeimai paketą sudaro dvylika bazinių paslaugų, apimančių įvairaus amžiaus tarpsniuose esančius asmenis (šeimoms narius), kurių teikimą savo teritorijoje bei jų prieinamumą užtikrina visos Lietuvos savivaldybės.

Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerija vykdo Baziniame paslaugų šeimai pakete nurodytų paslaugų prieinamumo savivaldybėse stebėseną.

Pažymėtina, jog Trakų rajono savivaldybėje teikiamos visos žemiau išvardytos paslaugos, išskyrus vaikų raidos sutrikimų ankstyvosios reabilitacijos paslaugą, kuri greitai metu bus teikiama (žr. 11 psl.), bei judumo paslaugą – kaip ir daugumoje savivaldybių, paslauga neteikiama⁸. Tačiau Trakų rajone savo gyvenamąją vietą deklaravę asmenys gali įsigyti **Trakiečio kortelę**, su kuria gali nemokamai keliauti viešuoju transportu Trakų rajono ribose, bei gauti nuolaidas Trakų rajono verslininkų teikiamoms paslaugoms.

8 pav. Bazinis paslaugų šeimai paketas

7. Būsto pritaikymas

Vienas iš svarbiausių asmenų su negalia įtraukties aspektų – būsto pritaikymas asmenų su negalia poreikiams, sudarant jiems sąlygas oriai, savarankiškai gyventi savo namų aplinkoje, taip pat mažinant poreikį gauti papildomų, savarankiškumo stoką kompensuojančių paslaugų (pritaikius būstą neretai asmuo gali gyventi be kitų asmenų pagalbos). Pritaikytas būstas – tai ne tik patogumas, bet ir būtinybė, užtikrinanti žmogaus teises ir kurianti geresnę, įtraukesnę visuomenę visiems.

⁸ <https://socmin.lrv.lt/lt/veiklos-sritys/seima-ir-vaikai/baziniu-paslaugu-seimai-paketo-stebesena/>

Vadovaujantis būsto pritaikymo asmeniui su negalia poreikio nustatymo, būsto pritaikymo ir finansavimo tvarkos aprašu⁹ 2024 m. Trakų rajone buvo atlikti būsto pritaikymo darbai 9-iose būstuose. Svarbu akcentuoti tai, kad eilių pritaikyti būstui nėra, kiekvienam asmeniui, atitinkančiam nustatytus kriterijus ir pateikusiam prašymą, būstas yra pritaikomas. 2025 m. darbai yra atlikti ir (ar) atliekami 8-iose būstuose.

8. Dalyvavimas darbo rinkoje

8.1. Įdarbinimas su pagalba

Asmenų su negalia užimtumas – vienas pagrindinių integracijos į visuomenę rodiklis. Ši sritis kaip svarbiausia išskirta Europos strategijoje dėl negalios, kuri užtikrina ekonominį savarankiškumą, leidžia pasiekti geresnių asmeninio tobulėjimo rezultatų ir apsaugoti nuo skurdo. Jungtinių Tautų neįgaliųjų teisių konvencijoje bei nacionaliniuose teisės aktuose, tokiuose kaip Asmens su negalia teisių apsaugos pagrindų įstatymas, įtvirtintos nuostatos, kad asmenys su negalia turi teisę į galimybę užsidirbti pragyvenimui iš laisvai pasirinkto darbo ar pasiūlymo darbo rinkoje, kuri yra atvira, tinkama ir prieinama.

2024 m. pabaigoje Trakų rajone gyveno 2413 asmenų su negalia, iš jų 1508 buvo darbingo amžiaus. Dirbo 493 darbingo amžiaus asmenys, 1015 darbingo amžiaus asmenų nedirbo, tai sudarė net **67 proc.** visų darbingo amžiaus asmenų su negalia (žr. 3 pav.).

Užimtumo tarnyba yra pagrindinė įstaiga, atsakinga už darbo rinkos paslaugų teikimą, aktyvių darbo politikos priemonių įgyvendinimą, profesinės rehabilitacijos organizavimą ir pan. Pagal šiuo metu galiojantį teisinį reglamentavimą (Lietuvos Respublikos Užimtumo įstatymo galiojanti suvestinė redakcija nuo 2025-05-31 iki 2025-12-31) asmenys su negalia darbo rinkoje papildomai remiami, jiems Užimtumo tarnyba gali teikti **įdarbinimo su pagalba paslaugą**. Įdarbinimo su pagalba paslaugas sudaro: 1) pagalba atliekant įsidarbinimo procedūras; 2) lydimoji pagalba įsidarbinus. Šiais metais Užimtumo tarnybos Trakų skyrius neturėjo asmenų, kurie būtų pasinaudoję įdarbinimo su pagalba paslauga (nebuvo poreikio, o ši informacija klientams teikiama konsultacijų Užimtumo tarnyboje metu, taip pat skelbiama interneto svetainėje).

Taip pat teikiamos ir kitos Užimtumo tarnybos paslaugos: **profesinė rehabilitacija**, bei **mokymosi ir kitos paramos galimybės**.¹⁰ Šiuo metu yra naujai atrenkamos profesinės rehabilitacijos programos įgyvendinančios įstaigos pagal LR Viešųjų pirkimų įstatymą, todėl priemonė laikinai nevyko, bet pati programa yra ir bus tęsiama. Taip pat Užimtumo tarnyba siūlo ir paramos priemones, tokias kaip paramą mokymuisi ar paramą judumui¹¹. Užimtumo tarnybos duomenimis, šių metų III ketvirtyje Trakų rajone buvo registruoti 124 bedarbiai, turintys negalią. Iš viso per laikotarpį nuo 2025-01-01 iki 2025-11-20 įsidarbino 24 negalia

⁹ <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/25069bc035df11e99595d005d42b863e/asr>

¹⁰ <https://uzt.lt/darbo-ieskantiems/asmenims-su-negalia/50>

¹¹ <https://uzt.lt/darbo-ieskantiems/paramos-priemones/52>

turintys asmenys, iš kurių 10-čiai buvo taikoma įdarbinimo subsidijuojant priemonė, o 6-iems judumo priemonė.

8.2. Rekomendacijos (asmenų su negalia įdarbinimas)

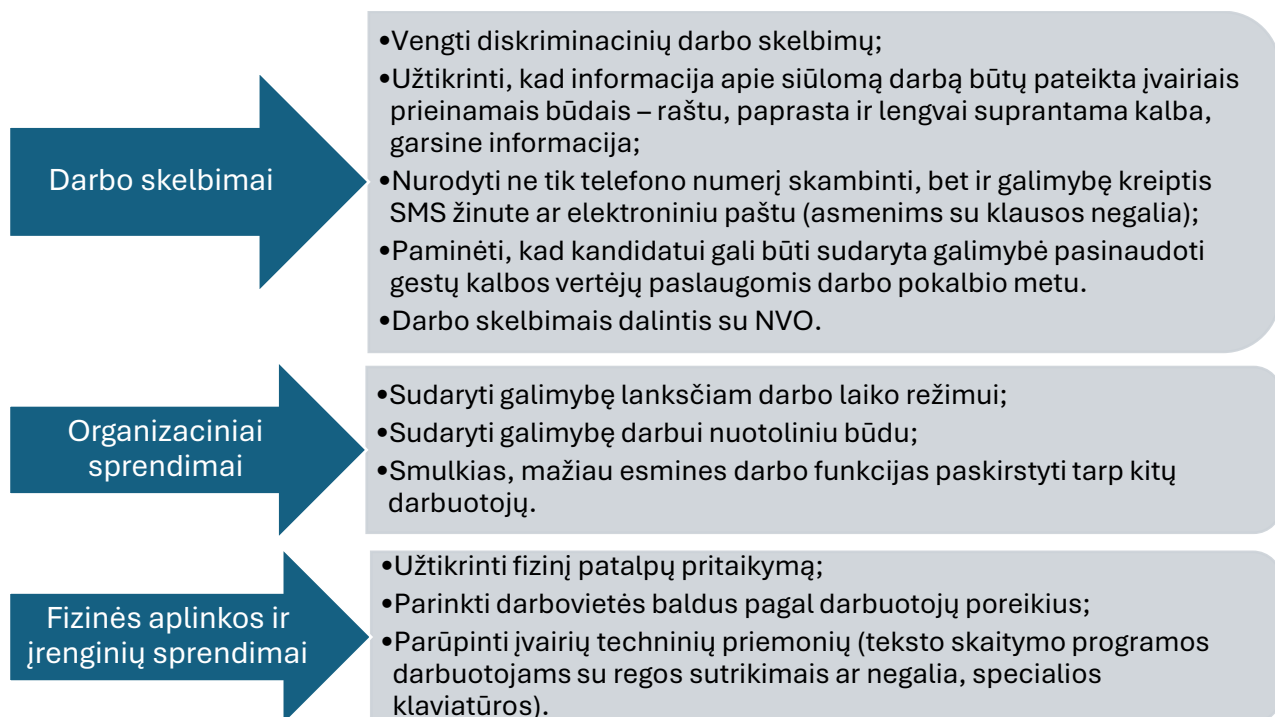
Lietuvoje tinkamų darbo sąlygų pritaikymą darbuotojams su negalia reglamentuoja Lietuvos Respublikos darbo kodeksas, kuris įpareigoja darbdavį imtis priemonių sudaryti sąlygas žmonėms su negalia įsidarbinti, dirbti, siekti karjeros arba mokytis, prireikus pritaikyti darbo sąlygas, nebent tai neproporcingai apsunkintų darbdavio pareigas.

Trakų rajono savivaldybės Asmens su negalia gerovės tarybos vienas iš 2025–2026 metų veiklos plane išsikeltų tikslų – siekti įgyvendinti Asmens su negalia teisių apsaugos pagrindų įstatymo 10 str. 2 d. 4 punkte nustatytą prievolę nuo 2024 m. sausio 1 d. įdarbinti ne mažiau kaip 5 procentus darbuotojų su negalia, jei viešojo sektoriaus organizacijoje dirba 25 ir daugiau darbuotojų. Savivaldybės ir jos pavaldžių institucijų ir įstaigų situacija yra kintanti, nors dalis jų jau yra pasiekusios 5 procentų kvotą, kitos šią prievolę dar tik įgyvendina. Tikimasi, kad aktyviai bendradarbiaujant su Savivaldybės institucijomis ir įstaigomis dėl asmenų su negalia įdarbinimo bus pasiektas planuojamas rezultatas.

Lygių galimybių kontrolieriaus tarnyba 2020-ais metais yra parengusi vadovą darbdaviams – „Lygios galimybės darbovietėje“¹², kuriame pateikiami praktiniai patarimai, kaip užtikrinti lyčių lygybės ir nediskriminavimo principų įgyvendinimą darbo santykiuose, įskaitant ir tinkamų sąlygų sudarymą darbuotojams su negalia. Tai ne tik patalpų, bet ir kitų įvairių sąlygų pritaikymas, įskaitant informacijos prieinamumą.

9-ame paveikslėlyje pateiktos rekomendacijos (parengta pagal „Lygios galimybės darbovietėje“ informaciją) kaip darbdavys galėtų labiau pakviesti asmenį su negalia, kad jis atsilieptų į darbo skelbimą, bei kiti organizaciniai ir fiziniai sprendimai padėsiantys asmeniui su negalia lengviau įsitraukti į darbo aplinką, kurioje jis galėtų realizuoti save ir atlikti esmines darbo funkcijas, nepaisant negalios.

¹² <https://hrmi.lt/lygios-galimybes-darbovieteteje-vadovas-darbdaviams/>

9 pav. Rekomendacijos darbdaviams

9. Fizinės aplinkos prieinamumas

Asmens su negalia teisių apsaugos agentūros (toliau – Agentūra) iniciatyva, įgyvendinant nurodytas Vyriausybės programos nuostatas bei 2021–2030 metų asmenims su negalia tinkamos aplinkos visose gyvenimo srityse plėtros programos pažangos priemonę Nr. 09–005–02–06–01 „Užtikrinti fizinės infrastruktūros prieinamumą neįgaliesiems“, 2023 m. pradžioje sukurtas informacinių technologijų įrankis, skirtas statinių prieinamumui asmenims su negalia stebėti (toliau – STASIS).

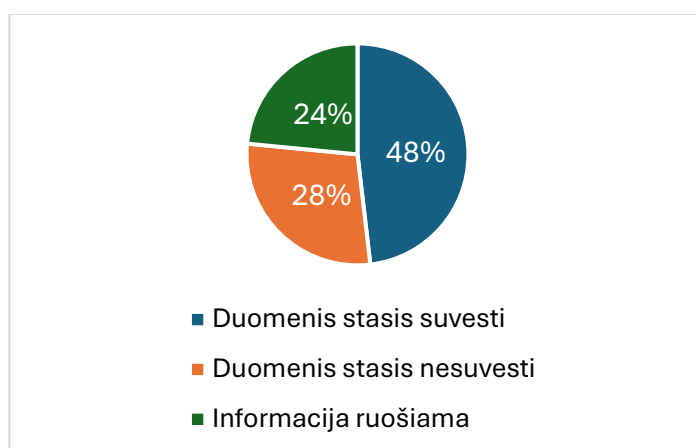
STASIS yra savideklaracijos principu veikianti sistema, skirta rinkti informaciją apie negyvenamosios paskirties pastatų, kuriuose teikiamos viešosios paslaugos, prieinamumą asmenims su negalia. Viešojo sektoriaus institucijos kviečiamos įsivertinti ir užpildyti duomenis (vertinimo anketas) apie savo nuosavybės ar panaudos teise valdomų pastatų prieinamumą, o siekiant skatinti solidarumą ir socialinę atsakomybę, tą daryti kviečiamas ir privatus sektorius.

Pasitelkdamos STASIS surinktus duomenis, valstybės institucijos galės vykdyti planingą statinių prieinamumo stebėseną ir bendradarbiauti su savivaldybių administracijomis atliekant pritaikytų statinių naudojimo priežiūrą. **Bendros sisteminės informacijos rinkimas ir analizė leis savivaldybėms ir valstybei planuoti reikiamas investicijas į viešosios infrastruktūros pritaikymą.**

Vertinimas vykdomas siekiant nustatyti statinio ar jo dalies atitikimą kriterijams, kurie sudaryti remiantis pagrindiniame Europos standarte EN 17210:2021 „Užstatytos aplinkos

prieinamumas ir naudojimo patogumas. Funkciniai reikalavimai“ pateiktais reikalavimais ir rekomendacijomis. Taip pat sudarant kriterijus buvo vadovaujama kitais teisės aktais: Tarptautinis standartas ISO 21542:2011 „Pastatų statyba. Užstatytos aplinkos prieinamumas ir naudojamumas“; Europos standartizacijos techninis dokumentas. CEN/TR 17621 „Užstatytos aplinkos prieinamumas ir naudojamumas. Techniniai eksploatacinių charakteristikų kriterijai ir specifikacijos“.

Remiantis pastato prieinamumo rezultatais, galima įsivertinti, ar įstaiga yra pritaikyta asmenims su negalia, pagal negalios tipą (judėjimo, regos, klausos ar psichosocialine negalia). Taip pat rodomas bendras objekto prieinamumas. Šiais metais Savivaldybės institucijoms ir įstaigoms buvo išsiųsti du raštai, siekiant paskatinti jas įsivertinti savo nuosavybės ar panaudos teise valdomų pastatų prieinamumą asmenims su negalia. **2025 m. rugpjūčio 25 d. duomenimis duomenis STASIS jau suvedė 39 įstaigos, o tai sudaro 48 proc. visų Savivaldybės pavaldžių institucijų ir įstaigų skaičiaus.** Didžioji dalis įstaigų yra pateikusios duomenis, kad pastatai neatitinka bazinių prieinamumo reikalavimų. Remiantis STASIS duomenimis tokia situacija yra ne tik Trakų rajone, bet ir visoje Lietuvoje. Pažymėtina, kad vykdoma Savivaldybės institucijų ir įstaigų, kurios valdo pastatus nuosavybės ar panaudos teise, suvestų duomenų STASIS sistemoje stebėseną.

10 pav. Situacija STASIS sistemoje 2025 m. rugpjūčio 25 d. duomenimis

Susisiekimo ir darnaus judumo aspektu universalus dizainas ir specialiųjų poreikių turinčių žmonių įtrauktis plačiai aptarta Trakų rajono savivaldybės tarnybos 2019-06-27 sprendimu Nr. S1E-69 patvirtintame Trakų miesto darnaus judumo plane.

Pagrindiniai iššūkiai – riboti savivaldybės finansiniai ištekliai, procesus lėtina ir aplinkybė, kad dėl senosios statybos pastatų konstrukcinių ypatumų jų pritaikymas asmenims su negalia yra techniškai sudėtingas. Dalis problemų, susijusių su fizinės aplinkos ir infrastruktūros prieinamumu asmenims su negalia, gali būti išspręsta pačių įstaigų iniciatyva, pavyzdžiui, žymėjimai, lipdukų suklijavimas yra lengviau įgyvendinami, todėl įstaigos bus kviečiamos įgyvendinti šiuos pokyčius.

Nepaisant aplinkybės, kad statybų sritį reguliuojantys teisės aktai įpareigoja aplinkos pritaikymą asmenims su negalia įgyvendinti tik naujai statant ar rekonstruojant pastatus, bet realybėje pasitaiko įvairių sprendimų, kurie neatitinka asmenų su negalia poreikių, pvz. tualetu skirtu asmenims su negalia duryse nėra rakto (asmuo su negalia negali iš vidaus užsirakinti), įrengtas pandusas per didelio nuolydžio ir pan.

10. Informacijos prieinamumas

Jungtinių Tautų neįgaliųjų teisių konvencijoje numatyta – valstybės siekdamas, kad asmenys su negalia galėtų gyventi savarankiškai ir visapusiškai dalyvauti visose gyvenimo srityse, imasi atitinkamų priemonių, kad užtikrintų asmenims su negalia lygiai su kitais asmenimis fizinės aplinkos, transporto, informacijos ir ryšių, įskaitant informacijos ir ryšių technologijų bei sistemų, kitų visuomenei prieinamų objektų ar teikiamų paslaugų prieinamumą tiek miesto, tiek kaimo vietovėse.

Remiantis **Asmenų su negalia teisių pagrindų įstatymo 4 straipsniu** (asmens su negalia teisė į saviraiškos laisvę bei teisė gauti informaciją ir šių teisių įgyvendinimas) ir **Socialinės apsaugos ir darbo ministro įsakymu dėl informacijos teikimo asmenims su negalia jų pasirinktais prieinamais bendravimo būdais rekomendacijomis**¹³ (toliau – Rekomendacijos) valstybės ir savivaldybės institucijos ir įstaigos savo interneto svetainėse skelbia nekintamą informaciją lietuvių gestų ir lengvai suprantama kalbomis. Įsakymas įsigaliojo 2024 m. sausio 1 d.

Šiuo metu Trakų rajono savivaldybės interneto svetainėje yra **integruoti gestų kalbos ir lengvai suprantamos kalbos ženkliai**, todėl asmenys su klausos, intelekto ir (ar) psichosocialine negalia gali rasti pagrindinę nekintamą informaciją apie Savivaldybės veiklą, teikiamas paslaugas, kontaktus ir pan. Taip pat yra patvirtintas Trakų rajono savivaldybės administracijos direktoriaus 2025 m. sausio 28 d. įsakymu Nr. P2E-30 „Trakų rajono savivaldybės administracijos informacijos teikimo ir (ar) rengimo asmenims su negalia jų pasirinktais prieinamais bendravimo būdais vidaus tvarkos aprašas“.

Pažymima, kad Savivaldybės interneto svetainė atitinka Bendrųjų reikalavimų valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų interneto svetainėms ir mobiliosioms programoms aprašo nuostatas (toliau – Aprašas), patvirtintas Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. balandžio 18 d. nutarimu Nr. 480 „Dėl bendrųjų reikalavimų valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų interneto svetainėms ir mobiliosioms programoms aprašo patvirtinimo“.

Peržiūrint Trakų rajono savivaldybės institucijų ir įstaigų interneto svetaines, pastebėta, kad kai kurių institucijų ir įstaigų interneto svetainėse jau yra integruoti ženkliai, skirti lengvai suprantamai kalbai ir (ar) gestų kalbos vertimams. Tai sveikintinas žingsnis prieinamumo didinimo link. Vis dėlto, neretu atveju nurodoma, kad atitinkama informacija dar rengiama, tačiau nėra patikslinama, kada ji bus paskelbta, todėl Savivaldybės administracija šių metų

¹³ <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/668427a18ef611eea791d94269904d9b>

gegužės mėnesį kreipėsi į Savivaldybės pavaldžias įstaigas, prašydama įstaigas peržiūrėti savo interneto svetaines ir įsivertinti jų atitikimą asmenų su negalia poreikiams. Vykdomos stebėsenos analizę pakartotinai planuojama atlikti 2026 m. pradžioje.

Informacijos prieinamumo kontekste pažymėtina, kad šių metų rugsėjo 23 d. vykęs Trakų rajono savivaldybės Asmens su negalia gerovės tarybos nuotolinis posėdis jau buvo verčiamas į gestų kalbą. Tokią praktiką planuojama taikyti ir toliau, nes tai padidina tiek asmenų galimybes gauti informaciją jiems prieinamu būdu, tiek padeda asmenims užtikrinti jų pilnavertį dalyvavimą visuomenės gyvenime.

Šiuo metu, kaip ir daugumoje savivaldybių, Savivaldybės institucijų ir įstaigų interneto svetainėse nėra pateikiama informacija apie lankytinų vietų, maršrutų, parkų, takų ar renginių prieinamumą asmenims turintiems negalią. Dėl konkrečios informacijos apie lankytinų vietų pasiekiamumą asmenys su negalia į Trakų turizmo ir verslo informacijos centrą kreipiasi gana retai. Dažniausiai užklauskos susijusios su praktiniais apsilankymo aspektais, pvz., ar asmenims su negalia taikomas mokestis už parkavimą, kur arčiausiai galima pastatyti automobilį, ar reikia mokėti už bilietą į Salos pilį, tuo tarpu specifinių užklauskų dėl takų, maršrutų prieinamumo, garsinės informacijos ar kitų specialių pritaikymų iki šiol nesulaukta. Nepaisant to, kad tokių užklauskų nėra sulaukta, siekiant užtikrinti informacijos prieinamumą būtų tikslinga skelbti interneto svetainėse lankytino objekto prieinamumo informaciją, nes ne visi lankytini objektai yra pritaikyti žmonėms su negalia. **Vertinant bendrą Savivaldybės lankytinų objektų skaitmeninio išsivystymo lygį, jis yra žemiau šalies vidurkio – trūksta inovatyvių objektų ir ženklinio**¹⁴.

11. Siūlymai

Vadovaudamasi Trakų rajono savivaldybės tarybos 2024 m. vasario 14 d. sprendimu Nr. S1E-33 „Dėl Trakų rajono savivaldybės asmens su negalia gerovės tarybos nuostatų patvirtinimo“ nuostatais, Trakų rajono savivaldybės asmens su negalia gerovės taryba teikia šiuos siūlymus:

1. Užtikrinti, kad Trakų rajono savivaldybės Tarybos posėdžiai būtų verčiami į gestų kalbą;
2. Savivaldybėje naudoti prieinamo rašto šabloną, bei pritaikyti elektroninio pašto adresus (vadovautis Asmens su negalia teisės agentūros prieinamumo rekomendacijomis¹⁵);
3. Savivaldybės institucijas ir įstaigas supažindinti su vadove „Lygios galimybės darbovietėje“ pateiktomis rekomendacijomis;
4. Plėtoti laikino atokvėpio paslaugą, ieškant galimybių šią paslaugą gauti ne tik įstaigos darbo metu (šiuo metu asmeniui su negalia paslaugas teikia Trakų globos ir socialinių paslaugų centras darbo dienomis ir tik darbo valandomis);

¹⁴https://lithuania.travel/other_files/infrastruktura/2024/Lietuvos%20turistini%C5%B3%20objekt%C5%B3%20infrastrukt%C5%ABros%20tyrimo%20ATASKAITA_KL_2024.pdf

¹⁵ <https://anta.lrv.lt/lt/aplinkos-prieinamumas/metodine-medziaga/>

5. 2026 m. I ketvirtį asmenų su negalia reikalų koordinatorėi atlikti Savivaldybės pavaldžių institucijų ir įstaigų interneto svetainių stebėseną dėl informacijos pritaikymo asmenims su negalia, įvertinti esamą padėtį, o esant poreikiui – institucijas ir įstaigas pakartotinai paraginti bei suteikti konsultacijas;
6. 2026 m. I ketvirtį asmenų su negalia reikalų koordinatorėi atlikti Savivaldybės pavaldžių institucijų ir įstaigų stebėseną dėl registracijos STASIS sistemoje, įvertinti esamą padėtį, o esant poreikiui – institucijas ir įstaigas pakartotinai paraginti bei suteikti konsultacijas;
7. Lietuvos žmonių su negalia sąjunga yra išleidusi aprašą¹⁶, kuriame pateikti informaciniai ženklai, skirti asmenims su specialiais poreikiais ir gali būti naudojami tiek viešojo lankymo vietose, tiek interneto svetainėse. Siūlymas supažindinti Savivaldybės pavaldžias institucijas ir įstaigas su informaciniais ženklais ir skelbti informaciją apie lankytinų vietų, maršrutų, parkų, takų ar renginių prieinamumą asmenims turintiems negalią. Atsižvelgiant į tai, kad Trakai yra turistinis miestas, kurį ypač sezono metu aplanko daug turistų – tiek Lietuvos, tiek užsienio šalių piliečių, kurių tarpe gali būti asmenų turinčių regos negalią, būtų tikslinga įtraukti QR kodą į informacinius standus, prie lankytinų objektų ir pan. Savivaldybės pavaldžios institucijos ir įstaigos taip pat galėtų skelbti interneto svetainių pagrindiniuose puslapiuose informaciją apie tos institucijos ar įstaigos fizinį prieinamumą asmenims su negalia.
8. Siekiant aktyviai įtraukti asmenis su negalia, kad būtų geriau suprasti jų poreikiai ir prisidėti prie jų gerovės užtikrinimo Trakų rajone, 2026 m. organizuoti asmenų su negalia apklausas pateikiant jiems pildyti popierines apklausų anketas lengvai suprantama kalba.

¹⁶ <chrome-extension://efaidnbnmnnibpcajpcglclefindmkaj/https://www.negalia.lt/wp-content/uploads/2018/11/INFORMACINIAI-%C5%BDENKLAI-NE%C4%AEGALIESIEMS-VIE%C5%A0OJO-LANKYMO-VIETOSE.pdf>